OER

2018-04

RASSEN EN GEWASSEN
Veel lokale en regionale dierenrassen, fruitrassen en landbouwgewassen zijn in de loop van de tijd zeldzaam geworden of verdwenen. Nieuwe rassen hadden soms een grotere opbrengst of voor de grootheidel niet gewenste eigenschappen. Mogelijk konden ze ook beter geoogst worden. Weerstand tegen ziekten was dan ondergeschikt aan commerciële motieven.
Instandhouding van deze rassen is belangrijk vanuit cultuurhistorisch oogpunt, maar ook vanwege het behoud van agrobiodiversiteit en genenmateriaal. Het bewaren van oude rassen kan meewerken aan het ontwikkelen van nieuwe rassen en een impuls geven aan plattelandsontwikkeling. Daarbij behoort het verkopen en serveren van agrarische streekproducten van goede en veilige kwaliteit.
Qua smaak hebben deze producten vaak een meerwaarde.
BEDREIGDE RASSEN EN GEWASSEN
STARU- EN WETTERHOUNEN
ROODBONT FRIES VEE
FRIES HOLLANDS VEE
ZWARTBLESSCHAPEN
FRIESE MELKSCHAPEN
LANDGEITEN
FRIESE HOENDERS
LANDBOUWGEWASSEN
FRUITRASSEN
HOUTICE GEWASSEN
MEIDOORN

Foto voorkant: Panelen over de Friese rassen en Gewassen in het Fries Landbouwmuseum. Foto: Pat Zijlstra

Dit is de laatste OER als tijdschrift. Ondanks herhaalde oproepen, bleef het aantal betalende abonnees te weinig om het blad in deze vorm te kunnen uitgeven.
Er is voor een goedkopere aanpak gekozen door wat zich bij het Platform Friese Rassen en Gewassen afspeelt, voortaan door te geven in zes nieuwsbrieven van acht pagina's. De kwaliteit blijft denken we hetzelfde.
Jammer genoeg komt er zo een einde aan de samenwerking met het Fries Landbouwmuseum, AFRON en de Boerderijenstichting waarmee we twee gezamenlijke nummers uitgaven. Overwogen wordt elk jaar met elkaar een glossy uit te geven. Door de nieuwe aanpak spelen we bij een gelijkblijvende abonnementsgeld quitte. En kunnen we OER enkele subsidiegevers, instanties en ruilabonnees gratis blijven toezenden.

De overgang naar nieuwsbrieven betekent niet dat er weinig gebeurt bij het Platform.
Een hoogtepunt was de 'Dag van het Levend Fries Erfgoed' in de manege bij Harich (Gaasterland). Wie er geweest is, kan beamen dat de manifestatie een groot succes was. Meer dan duizend bezoekers hebben geroken aan de Friese rassen en gewassen of er meer serieus mee kennis gemaakt. In dit nummer een verslag van het groepsgesprek dat er ook werd georganiseerd.
In Noordburgum werd op 20 oktober een bijeenkomst gehouden over het immaterieel erfgoed. Duidelijk werd dat de werkzaamheden van het Platform hier ook toe kunnen worden gerekend. Ondertussen zijn we op de wachtlijst geplaatst voor een officiële erkenning. Zie het artikel over het levend erfgoed in dit nummer.
Ondertussen wordt gewerkt aan de voorbereiding van de in 2020 met Tresoar te organiseren tentoonstelling in het gebouw OBE op het Oldehoofsterkerkhof. Onderzocht wordt of daar een aantal excursies naar plekken in de buurt van Leeuwarden aan verbonden kunnen worden. Dit natuurlijk om de bezoekers op die locaties te laten kennismaken met de Friese landbouwgewassen en de dieren- en fruitrassen.
Tijdens een gesprek met de directie van het Fries Landbouwmuseum werd afgesproken op de zolder van het voorhuis een gedeelte in te ruimen als educatief centrum van het Platform. Daar zullen ook de resultaten van de door Karst Meijer samengestelde droge en natte collectie van landbouwgewassen een plek krijgen. Het informeren van bezoekers over de Friese rassen en gewassen wordt geïntegreerd in de bij het museum gehouden excursies.
Tot ons genoegen blijven diverse bij het Platform aangesloten organisaties ons hun periodieken toezenden. We maken er in de daaraan gewijde rubriek graag gebruik van.
En dan is er nog de film waarin door korte bijdragen 21 'schatbewaarders' vertellen over hun bijdrage aan de natuurinclusieve landbouw. In dit nummer twee van die verhalen.

December 2018
Jaargang 2018, nummer 4
Oer is een uitgave van het Platform Friese Rassen en Gewassen
Samenstelling van dit nummer: Johannes Spyksma
Grafische realisatie: stipwerk.nl

RECTIFICATIE

In de brochure over de Friese dierenrassen staat: 'En wie niet fokt heeft bij de 'Friese Hoenderclub' weinig te zoeken. Dit is niet overeenkomstig het beleid van de club. Iedereen is welkom bij de hoenderclub.

AANDACHT VOOR PROBLEMEN BIJ HET PLATFORM OP DE DAG VAN HET LEVEND ERFGOED

Op 27 oktober werd in de Manege in Harich (Gaasterland) de 'Dag van het Levend Fries erfgoed' gehouden. Het was een groot succes. Meer dan duizend mensen bezochten de manifestatie. In kramen in 'de kleine bak' werden dierenrassen, fruitrassen, landbouwgewassen en houtige gewassen getoond. De 'grote bak' werd gevuld met demonstraties. In de kleine kantine konden presentaties worden gevolgd, de film over het verband tussen de rassen en gewassen en de natuurinclusieve landbouw werd onder meer in het secretariaatsgebouw vertoond. De groep die dit alles organiseerde komt begin 2019 opnieuw bijelkaar om een vervolg te bespreken.

Groepsgesprek

Eén van de onderdelen in het programma van de manifestatie was een groepsgesprek in de kleine kantine. Behalve het publiek, waren hiervoor een aantal deskundigen uitgenodigd. Geert Boink, voorzitter van de Stichting Zeldzame Huisdierrassen, Albert van der Ploeg, voorzitter van de Noardlike Fryske Wâlden, Chris Kik, werkzaam bij het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland en Herman van der Meulen van Staatsbosbeheer reageerden op een aantal aandachtspunten.

Allereerst kwam het verdienmodel ter sprake dat nodig kan zijn of is om de activiteiten van het Platform te kunnen voortzetten. Hierbij kan volgens iemand uit het publiek aansluiting worden gezocht bij het Iepen Mienskipsfûns.

De beschrijving van de rassen en gewassen die in 2010 verschijnt, gebeurt om de rassen binnen hun eigenschappen te houden. Het is ook een manier om een en ander in detail te presenteren.

Het onderbrengen van oorspronkelijke dierenrassen in de terreinen van de natuurbeheerders wordt bemoeilijkt doordat veel pachters er afwijzend tegenover staan. Soms zijn de terreinen niet geschikt.

Bij de natuurbeheerders, maar ook bij particulieren die hun bedrijf hiervoor willen inrichten, kan gezocht worden naar de mogelijkheid een "beleefboerderij", een 'Arkepleats' in te richten. De rassen en gewassen kunnen hier getoond worden, nu deze mogelijkheid bij It Griene Nêst in Sumar vervallen is. Een natuurinclusieve landbouw, bewegend in extensieve richting, biedt eveneens mogelijkheden voor het gebruik van de rassen en gewassen.

De factoren die bij de rassen en gewassen hun geschiktheid voor het ontwikkelen van streekproducten bepalen, zouden geïdentificeerd en toegepast moeten worden. Dit vergt een onderzoek.

De Brusselse en nationale geldstromen voor het bevorderen van agro-biodiversiteit blijven veelal uit of komen lang niet altijd goed terecht.

Vergrijzing van de ledenbestanden van de aangesloten organisaties maakt het nodig dat meer jongeren betrokken worden. Het onderwijs kan hierbij een rol spelen. Een combinatie van vrijwilligers en enige professionaliteit is nodig om een organisatie als het Platform in stand te houden.

FRIESE RASSEN EN GEWASSEN BEHOREN TOT HET LEVEND CULTUREEL ERFGOED

Alle in de Platformreeks uitgegeven boeken en brochures zijn voorzien van het opschrift 'Fries levend erfgoed'.
Erfgoed gaat volgens een definitie van Willem Frijhoff over "iets wat ons uit het verleden wordt toebedeeld met de opdracht er iets mee te doen en het door te geven aan mensen die na ons komen". De betekenis van erfgoed kan veranderen, schrijft Warna Oosterbaan in 'Ons Erf'. Nieuwe generaties kunnen er een andere bestemming aan geven. Er is volgens Oosterbaan een hechte verbinding tussen erfgoed en identiteit. Het is een uitdrukking van wat een groep koestert of adopteert. Er zijn ook groepen binnen en samenleving die er geen deel aan hebben. Cultureel erfgoed kan alleen maar als authentiek ervaren worden als het zulke kwaliteiten heeft dat het aanspreekt 'resoneert' in personen.

Verdrag
In 2003 nam UNESCO een nieuw internationaal verdrag aan: het Verdrag ter bescherming van het *Immaterieel Cultureel Erfgoed*. Hiermee wil de organisatie levende gebruiken, tradities, vaardigheden en rituelen die mensen koesteren en doorgeven, een duurzame toekomst bieden. Binnen 15 jaar tekenden 177 landen, waaronder Nederland. Unesco constateert dat het immaterieel erfgoed en de kennis ervan zeer kwetsbaar is. Veel dreigt verloren te gaan door globalisering, commercialisering en individualisering. De wereldwijde rijkdom aan culturele diversiteit en menselijke creativiteit dreigt verloren te gaan.

Friese rassen en gewassen
Een bijeenkomst in Noordbergum op 20 oktober was gewijd aan het immaterieel cultureel erfgoed.
Op die dag kwam al snel vast te staan dat het borgen van de Friese rassen en gewassen, zoals dit het Platform Friese Rassen en Gewassen voor ogen staat, er ook toe kan worden gerekend.
Dit is immers erfgoed dat van generatie tot generatie wordt overgedragen. Het is dynamisch erfgoed dat voortdurend wordt geproduceerd, geherinterpreteerd en opnieuw wordt toegeëigend. Bij het Platform gaat het over het Fries levend erfgoed, waarbij verleden, heden en toekomst op elkaar inwerken.

Erkenning
Molens (waaronder de Friese) en het polstokverspringen worden sinds 20 oktober in een mede door Kommissaris Brok ondertekende overeenkomst tot het door de Unesco erkend immaterieel erfgoed gerekend. Ze zijn bijgeschreven in de 'Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland'.
Om ook de Friese rassen en gewassen erkend te krijgen, kan gebruik worden gemaakt van de door het Platform gemaakte inventarisaties. Ook moet duidelijk worden welke gebruiken, tradities en vaardigheden ermee samenhangen.

Friese voorbeelden
Een duidelijk Fries voorbeeld is het vlas. Er zijn niet alleen elf in Fryslân ontwikkelde en door het Werkverband in stand gehouden vlasrassen. In het 'Braakhok', het Vlasmuseum in Ee, worden de ermee samenhangende vaardigheden en gebruiken ten toon gesteld. Daar worden tijdens exposities werkzaamheden met het vlas getoond. Elk jaar worden aan het repelen van het gewas wedstrijden verbonden.

Wie andere voorbeelden ziet, kan constateren dat veel van de gebruiken en vaardigheden die bij de Friese rassen en gewassen hoorden verloren zijn gegaan. Ook al worden maar weinig vlas geteeld, door het vlasmuseum worden die gebruiken en vaardigheden gedemonstreerd. Ook wordt aan het vlas een nieuwe bestemming gegeven, zoals 'de eerste Circulaire Fryske trui' waarin het gewas wordt verwerkt.
Tradities en gebruiken bij de Friese tuinbouw, zoals die door P. Smeding in 'de fryske túnbou' in herinnering zijn gebracht kunnen ook geconcretiseerd worden. En wat te denken van de beschrijvingen van de Friese akkerbouw door K.J. van den Akker in ' Van den Mond der Oude Middelzee'.

Gewoonten en gebruiken bij de Friese aardappelteelt en het fokken van het Friese vee zijn al door het Fries Landbouwmuseum in beeld gebracht.
De verbouw van groffe groenten door Friese gardeniers (gerniers) verdient ook aandacht. Daarmee verband houdende tradities en gewoonten zouden niet alleen verbeeld, maar ook geborgd moeten worden.
Er valt wat dit betreft door het Fries Landbouwmuseum en het Werkverband al samenwerkend nog veel te doen.

Gardenierwoning in Huizum bij Leeuwarden

OP ZOEK NAAR EEN ARKEPLEATS

Bij 'It Griene Nêst' in Sumar waren de Friese dierenrassen, fruitrassen en landbouwgewassen ondergebracht om bezoekers erover te kunnen voorlichten. Nu daaraan een einde is gekomen en er bij het Fries Landbouwmuseum geen mogelijkheden voor zijn, zoekt het Werkverband een nieuwe plek. Het is de bedoeling dat bij zo'n 'Arkepleats' zoveel mogelijk alle drie onderdelen van het Platform zijn te zien. Om er voorlichting over te geven. Een en ander kan eventueel worden gecombineerd met recreatieve en gastronomische mogelijkheden.
Het voorstel is een werkgroep in te stellen die zich hiermee gaat bezig houden. Suggesties voor plekken waar een 'Arkepleats' misschien mogelijk is, zijn welkom op info@werkverband-frieserassen.nl

PARAPLUBESTAND VAN DIEREN VAN DE ZELDZAME RASSEN

Door middel van het Paraplubestand 'vlagt' de Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH) zeldzame Nederlandse huisdierrassen in het landelijke I&R-systeem. Om zeldzame rassen te kunnen beschermen, moet geregistreerd worden welke dieren tot zo'n Nederlands huisdierras behoren. Het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselveiligheid heeft besloten dat deze rassen een extra vlag 'zeldzaam huisdierras' krijgen in de Identificatie&Registratie (I&R) - data base. Via het paraplubestand plaatst de SZH zo'n vlag in het databestand.

Herkenbaar
Zeldzame dieren worden zo herkenbaar en kunnen eventueel uitgezonderd worden als er een besmettelijke ziekte uitbreekt. Zo wordt het ook mogelijk bij de fosfaatreductieregeling rekening te houden zeldzame dieren.
Een ras is zeldzaam als er minder dan 6000 vrouwelijke dieren met een bloedzuiverheid van 87% in een stamboek is opgenomen.

Friese of met Fryslân verwante dierenrassen
Voor de runderen zijn dit onder meer het Roodbont Fries vee en het Fries-Hollands rund. Voor schapen behoren de door het Platform gekoesterde Zwartblessen en het Nederlandse melkschaap erbij. Voor geiten geldt dit ook voor de Nederlandse landgeit.

Hoe vlaggen?
De stamboeken leveren aan de SZH de diergegevens aan die aan de gestelde eisen voldoen en een Uniek Bedrijfsnummer (UBN) hebben. Wegens de privacywetgeving moeten de dierhouders SZH machtigen om hun dieren te mogen vlaggen.

Stap 1 is de dieren bij de SZH aan te melden. Stap 2 De SZH machtigen om deze dieren te vlaggen.

EENENTWINTIG KORTE FILMPJES OVER FRIESE RASSEN EN GEWASSEN

In de afgelopen zomer hebben Kweekvijver Noord, Johannes Spyksma en Ruben de Vries eenentwintig korte filmpjes over de Friese rassen en gewassen gemaakt. Met de bedoeling om kijkers die zich onder meer interesseren voor de natuurinclusieve landbouw hierover te kunnen voorlichten.
Tot de geportretteerden behoren een vijftal agrariërs: aardappelteler Cees de Groot in Boer, zaad- en groenteteler Jochum de Boer in Kimswerd, Anton Nagtegaal, agrariër in Ballum op Ameland, Kor Runia, agrariër in Berlikum en Tseard Wilman, agrariër in Ee. Ze vertellen over door hen geteelde aardappelen, zaden, granen, uien, wortelen en koolrapen. Eén van de ondervraagde agrariërs is Jan Minnema uit Lioessens. Hij verbouwde in 2018 de droge boon Gritney (geselecteerd door Wim Grit in Winsum) en de Reade Krobbe (een droge boon uit de Friese Wouden). Een samenvatting van wat Minnema en De Boer naar voren brachten.

Minnema wierp zich op de beide droge bonen, omdat hij het een prachtig gewas vindt. Je hoeft geen stikstof te gebruiken, dat maken ze aan in de bodem. Zijn bedrijf ligt vlak bij de Friese zeedijk op lichte zavel waar je sterke gewassen moet hebben en dat zijn deze. Je kunt droge bonen wel twee jaren bewaren. Het is een eiwitrijk gewas, een vleesvervanger, dus het zou goed zijn voor het milieu als deze bonen meer geconsumeerd worden. Als je met deze gewassen zo'n mooi product kunt neerzetten, die zoveel eiwit opbrengen, dan snapt Minnema dat ze een paar jaar geleden tot 'ras van het jaar' zijn uitgeroepen. Hij denkt dat we deze gewassen in de toekomst nog wel eens heel hard nodig zullen hebben. De bonen zijn niet verzwakt door bestrijdingsmiddelen. Bij een droge zomer hoef je ze niet te beregenen.
Oorspronkelijke Friese gewassen passen erg goed in Minnema's teeltplan. Met het oog op de door de Europese regelgeving gevraagde diversiteit, teelt hij naast grote hoeveelheden granen ook deze Friese gewassen.

Jochum de Boer, zaad- en groenteteler in Kimswerd, verbouwde in 2018 in zijn kassencomplex de Rinox, een sperzieboon die door J. Douma in Burgum in stand werd gehouden. De boon groeit aan de stok waardoor je deze veel schoner en droger kunt oogsten. De Rinox is een mooie lange sperzieboon, die je in de kas heel goed kunt telen. Het is, vindt de Boer, een prachtige boon die je ook als groene boon voor hutspot (Fr. potiten) kunt gebruiken.
Omdat ze een goede smaak hebben, komen de klanten in zijn winkel speciaal voor de Rinoxbonen. "Ik teel ze heel graag".

P.S. In volgende nummers van OER worden de anderen die in de film voorkomen voorgesteld.

PERIODIEKEN

Zeldzaam Huisdier, het tijdschrift van de Stichting Zeldzame Huisdierrassen, biedt een helder beeld van het aantal zeldzame dubbeldoelkoeien op de totale Nederlandse veestapel. Links het totale beeld, rechts de onderlinge verhouding tussen de

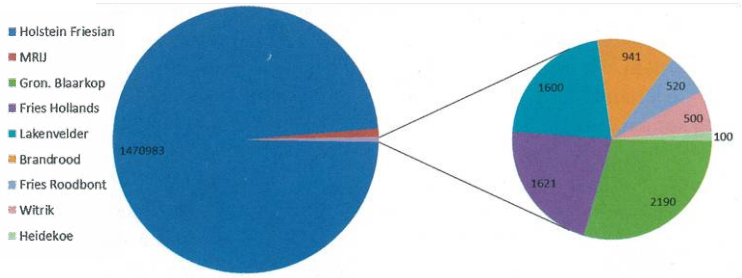

Nederlandse dubbeldoelrunderen. De Friese zijn de Friese Roodbonte en de Fries-Hollandse Zwartbonte.

In De Nederlandse Koekrant, het tijdschrift van het Fries-Hollands Rundveestamboek, een uit de Leeuwarder Courant overgenomen door Elisabeth Vogelzang geschreven artikel over de superstier Wytsturt. Een imposante verschijning was het Adema 25437. Een bonk spieren. Een gevlekte krachtpatser. De stier was niet gevaarlijk, maar liep los rond tussen de koeien. Op woensdag 26 september, op Kokedei, kreeg het door S.Y. Haagsma te Workum gefokte dier, een plaquette op het ouide stadhuis van het stadje: 83 pt/pref. B./13x bekr.

De **Zwartbles**, het tijdschrift van het 'Nederlands Zwartbles Schapenstamboek' biedt een verslag van een kijkdag bij de familie Bonhof in Oene. In het exterieur van de op het bedrijf aanwezige ooien kon je volgens verslaggever Gert Blauw de voorkeur voor een goed ontwikkelde, niet te smalle Zwartbles, herkennen. Het resultaat van fokkerij en selectie vanaf de MKZ-crisis. Sinds die tijd moest Bonhof met onbekende dieren volledig opnieuw beginnen.

Onder het opschrift **'Geweldige honden?'** in De Fryske Hounen, de periodiek van de Nederlandse vereniging voor Stabij- en Wetterhouen, een kritische beschouwing over de Friese hondenrassen. Dick Visser heeft ze allebei. Hij volgde jachtcursussen en trainingen om ze te leren 'werken'. In tegenstelling tot de retrievers die er aan deelnemen, begrijpen zijn honden alles verkeerd. En op jacht is Visser al blij als er één eend uit het water gehaald wordt. Hij vindt overigens dat niet moet worden gekeken naar wat de honden wèl kunnen, maar naar wat ze niet kunnen. Zweetwerk of veldwerk biedt immers ook mogelijkheden.

In **De Zwartbles-info,** het tijdschrift van de Zwartbles-fokkersgroep, een beschrijving van het moment waarop de ram bij de ooien gaat. "Zowel de ram als de ooien beginnen te urineren en vertellen elkaar op die manier wie in welk stadium van de cyclus zit. De ram doet dapper een paar sprongen en loopt van ooi naar ooi. Hebbes, beet, een ritse ooi. En dan afwachten maar".

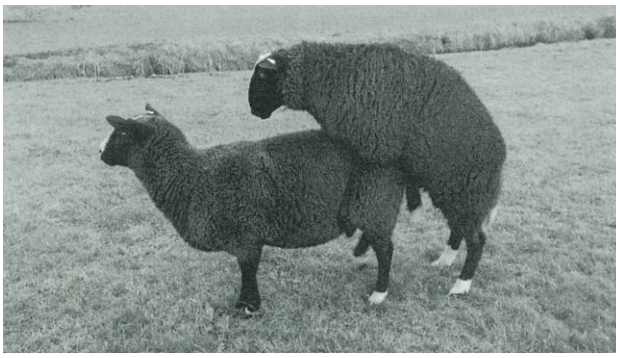

Voorzitter Durk Durksz doet in de **Nieuwsbrief van de Stichting Roodbont Fries Vee** verslag van de stand van zaken bij de Friese Roodbonten. Als gevolg van de fosfaatwetgeving, is het aantal geregistreerde koeien in twee jaar tijd gedaald van 565 in 2015 naar 340 eind 2017. Er is een kans dat deze fokkers een toeslag van het Ministerie krijgen. Als dat doorgaat, zal het paraplubestand (zie pag. 5) daarvoor gebruikt worden.

In de hernieuwe uitgave van De Nederlandse Landgeit een recept voor Geitenkaaskroketjes.

ONDERNEMEN MET ZELDZAME RASSEN EN GEWASSEN

De beste manier om rassen en gewassen te behouden is ze weer onderdeel van onze maatschappij te maken. Door met ze te ondernemen vanwege hun eigenschappen en bijzondere smaken.
In de provincie Gelderland zijn een tiental bedrijven onder de vleugels van de landelijke 'Stichting Zeldzame Huisdierenrassen (SZH)' bij elkaar gekomen om hieraan te gaan werken. Het zijn bedrijven die Lakenvelders, MRIJ-runderen, Blaarkoppen, Brandrode runderen, Bonte geiten, de Nederlandse witte geit, landvarkens, Friese melkschapen en diverse kippenrassen houden.
In een workshop is er stilgestaan bij de succesfactoren die te maken hebben met het verdienen van een boterham met deze dieren. Maar ook bij de randvoorwaarden die nodig zijn om met deze dieren te ondernemen. Ook werd gesproken over de groeiambities en hoe de kracht van een verhaal de verkoop kan stimuleren.

In Fryslân
Bij de SZH bestaat het voornemen een dergelijk project ook in Fryslân uit te rollen. Met het Platform is daarover contact gezocht.
Zou het daarbij over de Friese runderrassen gaan dan moet uiteraard gedacht worden aan de Friese Roodbonte en de Fries-Hollandse Zwartbonte. De Friese melkschapen horen erbij, het voornemen bestaat om in de provincie ook de Zwartbles te gaan melken.
Een enkeling produceert vlees van de landgeiten, de eieren van de Friese hoenders hebben nauwelijks een commerciële betekenis.

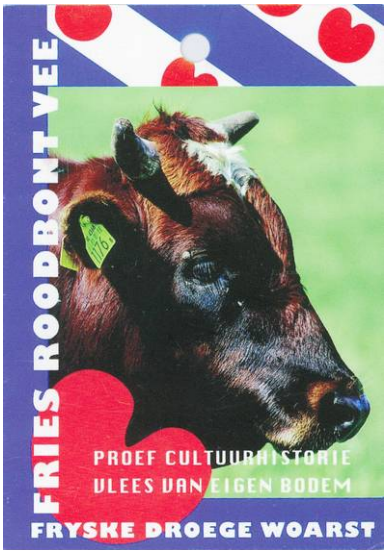

Dat wordt anders als een commerciële aanpak van de in de collecties opgenomen Friese fruitrassen en Friese en met Fryslân verwante landbouwgewassen erbij wordt betrokken.
Hierbij kan nog veel verbeterd worden. Reden waarom het Platform Friese Rassen en Gewassen in haar meerjarenplan voor 2019 de voorbereiding van een dergelijk project heeft opgenomen. In dat plan zijn een negental vragen opgesomd die dan om een antwoord vragen. Uiteraard kan worden begonnen met het vinden van een aantal rassen en gewassen en erbij behorende bedrijven die voor deelname in aanmerking komen. Bedrijven die met de Friese rassen en gewassen streekproducten leveren kunnen er ook bij betrokken worden.
Doelgroepen van zo'n project zijn: producenten, verwerkers, tussenschakels, aanbieders en consumenten.
Er zal iemand moeten zijn die als projectleider optreedt.

Het opzetten en uitvoeren van een project kost geld. Het ligt voor de hand het onder te brengen in het vervolgproject van het Platform voor de jaren 2020 en volgend, dat - omdat het lopend project van het Werkverband eind 2019 afgelopen is - bij fondsen en het provinciebestuur ingediend gaat worden.

EEN DRINGEND BEROEP OP DE FRIESE STATENLEDEN

Op 19 december behandelde Provinciale Staten de uitwerking van de heroriëntatie culturele infrastructuur Fryslân. Eén van de onderdelen was de Erfgoedstructuur.
De College- en Statenleden zijn er meerdere keren van op de hoogte gesteld, dat het levend Fries erfgoed als cultureel verschijnsel niet genoeg aandacht krijgt in het provinciaal beleid.
Wel had één van onze brieven als gevolg dat Provinciale Staten eind juni 2018 een bedrag van 10.000 euro ter beschikking stelden voor het samen met Tresoar organiseren van een tentoonstelling over de Friese rassen en gewassen in het gebouw Obe op het Oldehoofsterkerkhof. (Hierover meer in de eerstvolgende OER).

Aandacht voor het Levend Fries erfgoed werd echter niet aangetroffen in de beleidsstukken die in december 2018 in Provinciale Staten behandeld werden. Toch passen de rassen en gewassen in 'het verhaal van Fryslân' dat in die stukken belangrijk wordt gevonden. Van belang wordt geacht "het in stand houden en toepassen van wat eerdere generaties wat betreft cultureel erfgoed hebben achter gelaten en willen uitdragen". Dat is wat het Platform doet en voor ogen staat.

In een brief aan de Statenleden wordt gevraagd het Platform Friese Rassen toch te betrekken bij de diverse stappen die in de periode 2019-2020 bij de voorbereiding van de provinciale Erfgoedstructuur gezet zullen worden. Dat betekent ook dat het Platform in februari 2021 een subsidieaanvraag kan indienen. Nu al wordt aangegeven dat culturele educatie betreffende de Friese rassen en gewassen daar een belangrijk onderdeel van zal zijn. Vooral ook met de bedoeling meer jongeren over de werkzaamheden van het Platform voor te lichten en zo mogelijk erbij te betrekken.

De provinciale culturele erfgoedstructuur gaat sporen met het Rijksbeleid. Het Platform probeert met de betrokken landelijke organisaties al lang dit beleid te beïnvloeden. Hoewel het Rijk een

internationale overeenkomst over dit onderwerp heeft ondertekend, stelt het beleid wat dit betreft niet veel voor. In het beleid van de Friese gemeenten is (met uitzondering van de gemeente Leeuwarden) ook niet of nauwelijks aandacht voor dit onderwerp. Er valt dus nog veel te verbeteren.

Dat kan onder meer worden verwacht van wat tijdens de Statenzitting van 19 december te berde werd gebracht.

De behandeling van de provinciale Erfgoedstructuur op 19 december geeft hoop. Door bemoeienis van de fractie van de Partij van de Dieren, werd door een Statenmeerderheid een amendement aangenomen waardoor het Fries levend erfgoed voortaan deel uitmaakt van het provinciaal cultuurbeleid.

GABE EN GJET

Ta goed begryp: Gabe set him as frijwilliger yn foar it Platfoarm Fryske Rassen en Gewassen. Gjet, syn frou, fynt it mar sa-sa

Gabe: Do witst net watst mist hast mei de Libben Erfguod Fair. Sa hiet it op 't lêst. Ik hear fan alle kanten dat it in grut súkses wie.

Gjet: Dat sil 't wol.

Gabe: Leaust my net? Hiest al dy minsken ris sjen moatten dy't der op ôf kamen. Mear as tûzend.
Oeral kamen se wei. Guon hiene fjouwer oeren yn 'e trein sitten en doe noch mei de bus nei Harich. Sokken ha der wat foar oer.

Gjet: Hat it se foldien?

Gabe: Wat temin bisten fûnen guont, dat moat de oare kear al oars.

Gjet: Dêr gong it jim dochs om?

Gabe: Mei al dy pepiereboel wie 't in heikerwei se yn de maneezje te krijen. Mar der wie folle mear. Fryske ierpels yn potten mei alkofol en foarbylden fan herbariumblêden, al sa'n aardichheid. Se wisten net wat se seagen.

Gjet: Wat ferwachtsje jim fan al dy minsken.

Gabe: Dat se der no sels ek mei oan 'e gong geane.

Gjet: Leausto dat?

Gabe: Se ha der no teminsten even oan rûkt, wa wit wat dêr út fuortkomt. Der wiene ek in soad bern, dy kinne der no ek mar by behelle wurde. Moatst mar rekkenje: jong geleerd oud gedaan.

Gjet: Wat lieten se dy dwaan?

Gabe: Ik moatst de stront dy't de bisten efterlieten opfeije. Soks moat ek dien wurde.

Gjet: Toe mar.

Gabe: Der wiene ek Fryske fruitbeamkes. Dy koest keapje. Dêr moatte wy ek ris op ta.

Gjet: Gjin fruitbeammen op myn hiem. Hannen fol wurk: plukke, skile, op it fjoer sette, blêden feije.

Gabe: Gjin lekkerder smots as apelsmots. En stoofparkes dêr bist al sa sljocht op. Troch dat blêdefeijen komst ek noch ris yn 'e frisse lucht.

Gjet: Ik bin bliid dat ik er net west ha. Jo wurde allinne mar oanstutsen om fan alls oan te heljen.

Gjet: En dochs hast in protte mist.

Gabe: Beginst der no wer oer?

UIT DE PLATFORMREEKS TE BESTELLEN PUBLICATIES

1. *Werken aan verscheidenheid:* werkzaamheden van het Platform Friese Rassen en Gewassen. Prijs: €3.50
2. De Friese rassen en gewassen en *grondeigenaars* Prijs: €2.50
3. De Friese rassen en gewassen en *receptuur, kookkunst* en *gastronomie* Prijs: €2.50
4. De Friese rassen en gewassen en *streekproducten* Prijs: €2.50
5. De Friese rassen en gewassen en *ruimtelijke kwaliteit* Prijs: €2.50
6. De Friese rassen en gewassen en de *natuurinclusieve landbouw* Prijs: €2.50
7. De Friese rassen en gewassen en de *stads- en dorpslandbouw* Prijs: €2.50
8. De Friese rassen en gewassen en *educatie* Prijs: €2.50

9-11 In een drietal *brochures* wordt verduidelijkt om welke rassen en gewassen het gaat en voorbeelden gegeven van wat er nu al mee gedaan wordt. Prijs: €7.50 per stuk

12. In een *naslagwerk* worden de Friese rassen en gewassen uitgebreid beschreven. Prijs: €10
13. In 2019 verschijnt een uitgebreide *documentatie* met teksten en foto's van de rassen. Prijs: €15
14. In de publicatie *'Tiden hawwe tiden'* wordt de Friese agrarische geschiedenis vanaf het eerste begin tot de huidige tijd beschreven. Per tijdvak wordt vermeld welke Friese en met Fryslân verwante landbouwgewassen, dierenrassen en fruitrassen zich voordeden. Prijs: €10
15. Een globale beschrijving van de *landbouwgewassencollectie* van het Werkverband Friese Rassen en Gewassen. Prijs: €5
16. Een globale beschrijving van de Friese en met Fryslân verwante *dierenrassen* Prijs: €5
17. Een globale beschrijving van de Friese en met Fryslân verwante *fruitrassen.* Prijs: €5
18. Een globale beschrijving van de in Fryslân gesignaleerde houtige gewassen Prijs €5
19. Het fokken van de Friese of met Fryslân verwante *dierenrassen.* Prijs: €5
20. Het winnen van zaden en knollen van de Friese en met Fryslân verwante *landbouwgewassen.* Prijs: €5
21. Het instandhouden en vermeerderen van het *Friese fruit* Prijs: €5
22. Een introductie van het zaad voor de te telen *consumptiegewassen.* Prijs: €2.
23. Een introductie van het aan te bieden zaad in *zakjes* en *zakken.* Prijs: €2.
24. *FAN FRYSLANS GRUN:* Raamplan voor een gebundelde aanpak van de praktische en economische toepassing van de Friese en met Fryslân verwante dierenrassen, landbouwgewassen, fruitrassen en houtige gewassen. Prijs: €10

Bovengenoemde publicaties kunnen met vermelding van de nummers worden besteld door overmaken van de genoemde bedragen op banknummer NL16 TRIO 0197 646 174 ten name van penningmeester Werkverband Friese Rassen te Burgum.
Afgezien van het in 2019 verschijnend nummer 13 kan het gehele pakket door overmaking van €60 via het vermelde banknummer besteld worden. Portokosten: €7.50.

DE LAATSTE OER ALS TIJDSCHRIFT

bezorgd door post.frl

Dit is de laatste OER, uitgebracht als tijdschrift. Doordat het aantal nieuwe betalende abonnee's uitbleef, kozen we voor een goedkopere uitgave. Voortaan zullen elk jaar zes afleveringen van een nieuwsbrief van acht pagina's worden uitgebracht.
Om op de hoogte te blijven van wat er zich bij het Platform afspeelt, abonneert u zich jaarlijks voor een tientje of meer.
U kunt uw abonnementsgeld - liefst op korte termijn - overmaken op rekeningnummer NL 16 TRIO 0197 646 174 ten name van Werkverband Friese Rassen te Burgum.
Geeft u ons via info@werkverband-frieserassen.nl uw mailadres dan sturen we u de nieuwsbrieven digitaal.
Wegens de privacywetgeving vermeldt de bank op de betalingsbewijzen niet meer uw naam en adres. Zet deze er dus bij als u betaalt, zodat we een en ander kunnen afhandelen.
Wij hopen dat u ons bij deze verandering niet los laat, zodat we de uitgave van OER kunnen voortzetten.

Retouradres: Heerenweg 26 9262 SG Sumar

Platform Friese Rassen en Gewassen

www.friesehoenderclub.nl

www.dwvn.nl

www.roodbontfriesvee.nl

www.vriendenvanhetoudefruit.nl

www.herbariumfrisicum.nl

www.dekruidhof.nl

www.nzs.nl

www.melkschapen.nl

www.baggelhof.nl

www.werkverband-frieserassen.nl

www.fruitynfryslan.nl

www.nvsw.nl

www.zeldzamerassen.nl/zwartbles-fokkersgroep

www.szh.nl

www.frieshollands.nl

www.landgeit.nl

www.onzestabyhoun.nl